

УДК 327 (470.571): 356.35 (043.2)

Лемещенко А. П., студентка,
Миколаївський інститут права,
Національний університет «Одеська юридична академія», м. Миколаїв
Науковий керівник: Козаченко О. В., д.ю.н., професор

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕ ЗАКРИТТЯ ПОВІТРЯНИХ КОРИДОРІВ НАД ЗОНАМИ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Відповідно до положень Чиказької конвенції про цивільну авіацію перетинання державних кордонів повітряними суднами іноземних держав, що здійснюють пасажирські перевезення допускається в межах визначених повітряних коридорів, які прокладені над територією держави. Авіаперевезення пасажирів, вантажу, багажу та торгівельні польоти зараз займають визначне місце в економіці кожної держави, у якої якщо навіть і нема коштів у бюджеті для будування власного повітряного флоту як військового, так і цивільного, то в неї обов'язково є повітряний простір. На жаль, в умовах сьогодення, коли все більше й більше розгорається збройних конфліктів, повітряний простір став не лише об'єктом посягання, а ще й полем бою. Виходячи з цього, автор вважає за необхідне розглянути таку проблему, як закриття повітряних коридорів над зонами збройних конфліктів, зокрема, під час яких використовуються ракетні та ракетно-зенітні комплекси класу земля-повітря.

Щодо міжнародно-правового регулювання встановлення, закриття, переміщення та зміни ширини повітряних коридорів, то ці питання регулюються нормами міжнародних договорів, регіональних угод та стандартами Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО). Щодо національного законодавства, то питання перетину повітряних кордонів України регулюються Повітряним кодексом України, постановами Кабінету Міністрів України, наказами відповідних міністерств та наказами Державіаслужби України [1, с. 60].

Повітряний кодекс України не дає визначення «повітряного коридору». У ст. 32 зазначається, що перетинання повітряного простору України іноземними цивільними авіа-суднами відбувається по спеціально виділених маршрутах обслуговування повітряного руху, відомості про які публікуються в документах аеронавігаційної інформації відповідно до Положення про використання повітряного простору України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України. Саме воно (положення) дає визначення повітряного коридору (адже тільки там в нашому законодавстві зберігся даний термін). Відповідно до вищезазначеного положення, повітряний коридор перетинання

державного кордону – це обмежена за висотою і шириною частина повітряного простору, призначена для перетинання державного кордону повітряними суднами.

Кожна держава у період стихійного лиха або з метою забезпечення громадської безпеки має право тимчасово обмежити або заборонити польоти над усією територією, або будь-якою її частиною за умови, що таке обмеження чи заборона застосовуються до повітряних суден усіх інших держав. Держава також уповноважена під час воєнного або надзвичайного становища повністю заборонити польоти іноземних повітряних суден над своєю територією, ввести певні обмеження, але лише для всіх іноземних суден незалежно від їхньої національної приналежності. Дані принципи закріплені у ст. 9 Чиказької Конвенції про міжнародну цивільну авіацію, яка носить назву «заборонені зони», але нажаль не дає їх визначення.

Крім цього у 1992 р. у м. Гельсінкі був підписаний Договір про відкрите небо, який встановив режим для проведення спостереження за польотами державами-учасницями над територіями інших держав і закріплення їх прав та обов'язків стосовно цього режиму. Це означає, що держава, на території якої відбувається збройний конфлікт, стихійне лихо або інші надзвичайні становища, має закрити або обмежити в користуванні повітряні коридори над такими територіями, з метою, як вказано у Договорі про відкрите небо, забезпечення безпеки цивільних авіа-суден.

Відповідно до раніше вказаного Положення про використання повітряного простору, існує два практично тотожних між собою визначення: «заборонена зона» та «зона обмеження польотів». Дані визначення характеризують поняття «закриття» повітряного коридору над небезпечними територіями України. Зокрема, заборонена зона – це частина повітряного простору, в межах якої забороняються польоти повітряних суден. Зона обмеження польотів – це частина повітряного простору над сухопутною територією або територіальними водами, де обмежуються польоти повітряних суден. Такі зони встановлюються виключно відповідно до стандартів, встановлених ІКАО. Перелік таких зон є обов'язковим для всіх компаній-авіаперевізників.

Таким чином, для того щоб запобігти негативним наслідкам у вигляді матеріальної шкоди іноземним авіаперевізникам та, можливо, і фізичної шкоди особам, які відповідно до міжнародних стандартів здійснюють перетин повітряного простору по повітряним коридорам на борту пасажирського авіа-судна, держави, відповідно до Чиказької конвенції, мають право заборонити такі польоти над певною територією. Але, таке право може бути обмежене відповідно до Циркулярів ІКАО, яка має право та повинна забезпечувати безпеку міжнародної цивільної авіації від

різного роду загроз [1, с. 61]. Зокрема, вона може шляхом видачі відповідних письмових вказівок порекомендувати певній державі через відповідний центральний орган виконавчої влади, що здійснює контроль за авіа перевезеннями, на території якої відбуваються певні несприятливі для польотів явища (наприклад: збройні конфлікти; громадянські хвилювання з застосуванням певного виду озброєння), заборонити повністю або частково польоти над такими територіями. А вже сама держава, оцінює та приймає рішення щодо виконання такої вказівки.

Враховуючи той факт, що на території України відбулася трагедія з малайзійським «Боїнгом» існує потреба більш чіткого визначення підстав та умов закриття повітряного простору держави у разі існування збройного конфлікту на її та прилеглих територіях.

Література

1. Окремі зобов'язання держав у сфері міжнародного повітряного права: стан та перспективи / М. О. Раскалей // Альманах міжнародного права. – 2014. – Вип. 4. – С. 58-65.

УДК 349.42:656.7:061.5(043.2)

Логоша В. В., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Беззубов Д. О., д.ю.н., доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАКОМПАНІЙ НА РИНКУ АГРОАВІАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

В Україні існують всі передумови для розвитку авіації спеціального призначення. Застосування авіаційного способу захисту рослин є ефективним як для авіакомпаній спеціального призначення, так і для сільськогосподарських підприємств. Розв'язання завдань ефективної маркетингової діяльності забезпечує збільшення обсягів виконання авіаційних робіт у сільському господарстві, що призводить до підвищення ефективності діяльності авіакомпанії спеціального призначення.

Визначено, що авіаційно-хімічні роботи займають найбільшу частку у системі авіаційних робіт. В свою чергу авіаційно-хімічні роботи розподіляються на авіаційні роботи в сільському господарстві та авіаційні роботи з обслуговування лісового господарства. Оскільки сільське господарство відноситься до аграрного сектору, то доцільним є введення терміну «агроавіаційні роботи», що дає можливість більш суттєвого відображення авіаційно-хімічних робіт у сільському господарстві.

Аналіз досвіду передових країн показує, що у найближчій перспективі